

การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์: แนวคิดใหม่ของนักสารสนเทศ Evidence-Based Library and Information Practice-EBLIP: new paradigm for information professionals

ดร. สมรักษ์ สาทพงศ์*

บทคัดย่อ

Evidence-Based Library and Information Practice หรือ EBLIP เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในการทำงานที่เป็นระบบของวงการห้องสมุดและสารสนเทศที่นักสารสนเทศนานาชาติให้ความสนใจมานานนับ 10 ปีแล้ว การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์เป็นการปฏิบัติงานที่ผสมผสานระหว่างหลักฐานที่น่าเชื่อถือและประสบการณ์ความชำนาญในวิชาชีพของนักสารสนเทศและความเหมาะสมอื่นๆ จากการที่ห้องสมุดหลายแห่งในต่างประเทศได้ปฏิบัติงานโดยใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาแล้ว พบว่ามีสาระสำคัญและประโยชน์ที่เห็นได้รวมทั้งปัญหา/อุปสรรคที่ได้จากการใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ความนิยมในการใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ มีแนวโน้มจะสูงขึ้นและได้รับการยอมรับในอนาคต

Abstract

Evidence-Based Library and Information Practice or EBLIP is a new systematic working paradigm that has been captivated by international librarians and information professionals for about 10 years. Evidence-Based Librarian and Information Practice is a working process that integrates credible evidence with professional skills and experiences of librarian and information professionals and other related elements. Through working with this new systematic working paradigm, EBLIP, many libraries throughout the world found both advantages and disadvantages and disadvantages of this new paradigm. However, in the future, Evidence-Based Librarian and Information Practice tends to increasingly gain popularity among librarians and information professionals.

คำสำคัญ: การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์, Evidence-Based Library and Information Practice, EBLIP, EBL

*หัวหน้างานบริหารทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล liss@mahidol.ac.th

บทนำ

ปัจจุบันการปฏิบัติงานบนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based practice) มีปรากฏในหลายวิชาชีพโดยเริ่มจากด้านการแพทย์ คือ การแพทย์เชิงประจักษ์ (Evidence-Based Medicine) (Sackett, et al. 1996) และพัฒนาเพิ่มในวิชาชีพทางวิทยาศาสตร์สุขภาพอื่นๆ เช่น การพยาบาล (Evidence-Based Nursing) รวมถึงด้านการศึกษา เป็นต้น (Closs & Cheater, 1999 ; Davies, 1999) หากพิจารณาเพียงแต่ชื่อจะเข้าใจว่าการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความน่าเชื่อถือเพราะมีการอ้างอิงได้ แต่ในความหมายของการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติงานนั้นมีความหมายว่าเป็นการใช้หลักฐานที่น่าเชื่อถือผสมผสานกับประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติและปัจจัยอื่นๆที่เหมาะสมมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ วิชาชีพนักสารสนเทศ (ซึ่งมีความหมายถึงรวมถึงห้องสมุด และนักเอกสารสนเทศ) ก็เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นดังกล่าวกว่า 10 ปีที่ผ่านมาซึ่งมีการตระหนักถึงการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดของวิชาชีพตนเอง นับเป็นเวลามากกว่า 10 ปีที่นักสารสนเทศนานาชาติให้ความสนใจกับการนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ในกลุ่มห้องสมุดและสารสนเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศออสเตรเลีย และประเทศต่างๆในยุโรป รวมถึงในเอเชีย เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น ซึ่งการนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพนักสารสนเทศนี้ เป็นที่รู้จักกันในคำว่า Evidence-Based Library and Information Practice หรือ EBLIP อย่างไรก็ตาม Evidence-Based Library and Information Practice หรือ EBLIP ยังไม่ได้รับการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยที่แน่นอน แต่ผู้เขียนขอใช้ภาษาไทยว่า การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ กระบวนทัศน์ใหม่ของวงการห้องสมุดและสารสนเทศนี้เป็นระบบและเป็นประเด็นที่นักสารสนเทศนานาชาติกำลังให้ความสนใจและมีการขยายแนวคิดนี้ไปทั่วโลกในระยะเวลาอันใกล้

การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์

(Evidence-Based Library and Information Practice-EBLIP)

การแพทย์เชิงประจักษ์ (Evidence-Based Medicine) มีส่วนให้เกิดแนวคิดในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติงานมาใช้ในวิชาชีพนักสารสนเทศ ซึ่งแนวคิดในการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติงานเดิมใช้ว่า Evidence-Based Library หรือ EBL (อ่านว่า อีบีแอล) เมื่อนำเอา Information รวมเข้าไปด้วยจึงปรับเป็น Evidence-Based Library and Information Practice หรือ EBLIP (อ่านว่า อีบีลิป หรือเอ็บลิบ ก็ได้) โดยการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศต้องใช้พื้นฐานของหลักฐานที่น่าเชื่อถือและประสบการณ์ของนักสารสนเทศ นับว่าเป็นการปฏิบัติงานที่เป็นระบบเพราะมีการผสมผสานหลักฐานที่น่าเชื่อถือและประสบการณ์ความชำนาญในวิชาชีพของนักสารสนเทศและความเหมาะสมอื่นๆผู้เชี่ยวชาญทางห้องสมุดและสารสนเทศหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของ Evidence-Based Library and Information Practice หรือ EBLIP ซึ่งพอสรุปได้ว่า Evidence-Based Library and Information Practice หรือ EBLIP หมายถึง การปฏิบัติงานของนักสารสนเทศที่ประสงค์ที่จะปฏิบัติและพัฒนางานประจำให้ดีที่สุด โดยใช้งานวิจัยที่ดีที่สุดและทันสมัยที่สุดเท่าที่จะหาได้มาประกอบการพิจารณาพร้อมกับประสบการณ์อันชำนาญของตนและปัจจัยอื่นๆที่เหมาะสมรวมทั้งการเชิญชวนให้นักสารสนเทศทำวิจัยด้วย (Booth, 2002; Crumley & Koufogiannakis, 2002 ; Eldredge, 2002) ปัจจุบัน Evidence-Based Library and Information Practice

สาระสำคัญของการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์

จากการประมวลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปสาระสำคัญของการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ได้ดังนี้

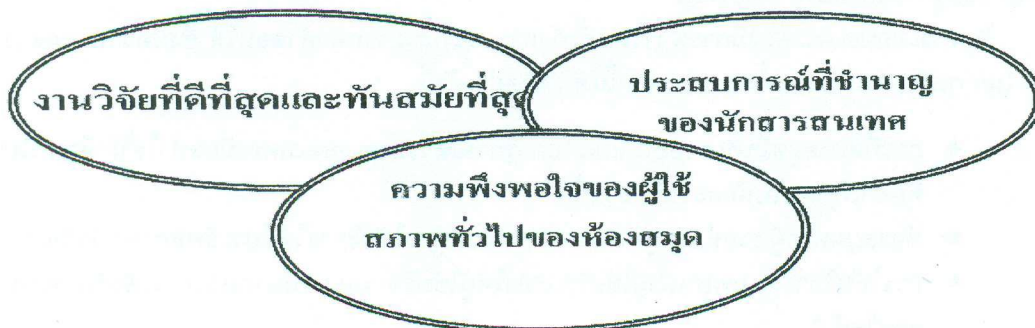
1. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้
 1) เมื่อมีประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข/ปรับปรุงต้องสร้างคำถาม (Ask the question) 2) ดำเนินการหา
 งานวิจัยที่เป็นหลักฐานที่ดีที่สุดมาสนับสนุนแนวทางแก้ปัญหา (Acquire the evidence) 3) วิเคราะห์
 หลักฐานที่หามาได้อย่างมีคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสม ถูกต้องตรงกับในแต่ละประเด็นปัญหา
 (Appraise the studies) 4) การนำหลักฐานที่หามาได้อย่างมีคุณภาพและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ใน
 แต่ละประเด็นปัญหา (Apply the findings) และ 5) ประเมินผลตามที่ได้ปฏิบัติมาทั้ง 4 ขั้นที่ผ่านมา
 ถ้าไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ให้ทบทวนกระบวนการใหม่ (Assess the performance)

2. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ เป็นการใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการ
 ปฏิบัติงาน (Knowledge based) เช่นเดียวกัน โดยผสมผสานระหว่างความรู้ที่เห็นชัดแจ้ง (Explicit
 Knowledge) คืองานวิจัยที่ดีที่สุด และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติเป็นความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวผู้ปฏิบัติ (Tacit
 Knowledge) พร้อมทั้งเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพราะนักสารสนเทศ
 ต้องมีการค้นคว้าหาทางแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา

3. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ เป็นพื้นฐานของการจัดการสารสนเทศ
 (Information Management) (Booth & Brice, 2004) ซึ่งให้ความสำคัญจากการเกิดปัญหาและหาทาง
 แก้ไขอย่างมีระบบและมีหลักฐานที่เป็นที่ยอมรับรวมทั้งมีการดำเนินงานอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์

4. นักสารสนเทศควรพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในวิชาชีพด้วยตนเองด้วยการทำวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อ
 เป็นใช้ให้นักสารสนเทศอื่นๆใช้เป็นหลักฐานในการใช้อ้างอิงอย่างต่อเนื่องต่อไปและเป็นการยกระดับวิชาชีพ
 ในอนาคต

5. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ เป็นการปฏิบัติงานที่ผสมผสานระหว่าง
 งานวิจัยที่ดีที่สุด/น่าเชื่อถือที่สุด และประสบการณ์ที่ชำนาญของนักสารสนเทศรวมทั้งความพึงพอใจของ
 ผู้ใช้ห้องสมุดและสภาพทั่วไปของห้องสมุด (ภาพประกอบที่ 1)

ภาพประกอบที่ 1 : โมเดลของการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์

ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์

ในการใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์นั้นผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการตาม 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยทั่วไปเป็นที่นิยมเรียกขั้นตอนทั้ง 5 ว่า 5As (Booth, 2002) มีรายละเอียดดังนี้

1. สร้างคำถาม (Ask a focused question)

การสร้างคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติงานและเป็นคำถามที่ไม่ใช่คำถามพื้นฐาน เช่น ผู้บริการคือใคร หรือ วารสารอิเล็กทรอนิกส์หมายถึงอะไร เป็นต้น แต่คำถามที่นักสารสนเทศสร้างขึ้นนี้ต้องการคำตอบและต้องการคำตอบเพื่อนำมาแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานนั้นๆ ซึ่งมี 3 ลักษณะคำถาม คือ 1. คำถามที่เป็นการคาดหวัง (Prediction questions) 2. คำถามที่เป็นการดำเนินการ (Intervention questions) และ 3. คำถามที่เป็นการค้นหา (Exploration questions) โดยคำถามทั้ง 3 ลักษณะที่กล่าวมานั้นนักสารสนเทศจะต้องพิจารณาถึงขอบเขตของเนื้อหางานที่ปฏิบัติด้วย ซึ่ง Crumley & Koufogiannis (2002) ได้แบ่งขอบเขตของคำถามออกเป็น 6 ขอบเขต (Domain) ดังนี้

- 1) การบริการช่วยการค้นคว้าและการบริการตอบข้อมูลต่างๆ (Reference/Enquiries) หมายถึง การจัดให้มีบริการและการเข้าถึงสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการห้องสมุด
- 2) การฝึกอบรม/สอนผู้ใช้บริการ (Education) หมายถึง การหาวิธีการสอนและกลยุทธ์ที่จะให้การศึกษากับผู้ใช้บริการในด้านการใช้แหล่งสารสนเทศและการหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ใช้บริการมีการพัฒนาทักษะในการวิจัย
- 3) ทรัพยากรสารสนเทศ (Collection) หมายถึง ทรัพยากรสารสนเทศทั้งในรูปแบบฉบับพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ รวมถึงการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่คุ้มค่าและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ
- 4) การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการทรัพยากรบุคคลและการจัดการแหล่งสารสนเทศในองค์กร
- 5) การเข้าถึงข้อมูลและการค้นคืนข้อมูล (Information access and retrieval) ทรัพยากรสารสนเทศ การสร้างระบบและวิธีการที่ดีที่สุดในการค้นคืนและเข้าถึงสารสนเทศ
- 6) การตลาด/การโฆษณา (Marketing/Promotion): การโฆษณาบริการให้เข้าถึงทั้งผู้ใช้บริการห้องสมุดและผู้ที่ไม่ได้ใช้บริการห้องสมุด

ในแต่ละขอบเขตจะต้องมีการพิจารณาคำถามและที่สามารถหาคำตอบได้ ซึ่งมีความแตกต่างกันไป ในการสร้างคำถามของทั้ง 6 ขอบเขตนั้นๆ มีตัวอย่างดังนี้

- การที่ห้องสมุดมีบริการสอนทักษะในการแสวงหาสารสนเทศจะมีผลทำให้นักศึกษาไปศึกษาเพิ่มต่อไปน้อยลงหรือมากขึ้น ?
- ห้องสมุดหรือผู้ช่วยห้องสมุดจะตอบคำถามแก่ผู้มาใช้บริการได้มีประสิทธิภาพกว่ากัน ?
- การให้บริการแบบพบหน้าผู้ใช้บริการทำให้ผู้ใช้บริการยอมรับมากกว่าการให้บริการแบบออนไลน์ ?
- การจำหน่ายออก monographs collection มีผลต่อการใช้มากกว่าไม่ได้จำหน่ายออก ?

เมื่อตั้งคำถามของแต่ละเรื่องงานในขอบเขตทั้ง 6 ขอบเขต เรียบร้อยแล้วให้แยกคำถามเป็นส่วนๆ เป็น 5 ส่วน (Booth & Brice, 2004) เป็นโมเดลที่เข้าใจง่ายซึ่งนักสารสนเทศนำไปใช้ปฏิบัติได้สะดวก เรียกว่า โมเดล SPICE ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- การกำหนดเนื้อหาของคำถาม (S=Setting)
- ผู้รับบริการ หรือ ผู้รับประโยชน์ (P=Perspective)
- วิธีการที่ใช้หรือดำเนินการ (I=Intervention)
- การเปรียบเทียบวิธีการที่ใช้หรือดำเนินการ (ถ้ามีการเปรียบเทียบ)(C=Comparison)
- การประเมินผลลัพธ์ที่ได้ (E=Evaluation)

2. หาหลักฐาน (Acquire the evidence)

คำว่าหลักฐานในที่นี้หมายถึงงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถตอบปัญหาในคำถามที่ตั้งขึ้นมาในขั้นตอนแรกได้ โดยนักสารสนเทศสามารถหาหลักฐานได้จากการนำคำถามจากขั้นที่ 1 มาแยกเป็นส่วนๆ 5 ส่วนตามโมเดล SPICE แล้วให้นำคำในแต่ละส่วนเหล่านั้นๆ ไปสืบค้นหางานวิจัยจากฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการสืบค้นที่ดีรวมทั้งการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้น (Eldredge, 2000) เพื่อให้งานวิจัยที่ดีที่สุด นักสารสนเทศต้องพิจารณาเลือกแหล่งสารสนเทศในสาขาที่เหมาะสมและมีเนื้อหาตามขอบเขต 6 ขอบเขต เช่น ฐานข้อมูล Library and Information Science Abstracts (lisa) หรือ ฐานข้อมูล Library, Information Science and Technology Abstracts (lista) รวมทั้งอาจใช้แหล่งที่เป็นสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในขอบเขตต่างๆรวมทั้งประเภทของห้องสมุดได้ ฐานข้อมูล Emerald ฐานข้อมูล PubMed ฐานข้อมูล CiNaHL หรือ ฐานข้อมูล HW. Wilson เป็นต้น

3. วิเคราะห์งานวิจัยอย่างมีคุณภาพ (Appraise the studies)

งานวิจัยที่สืบค้นได้นักสารสนเทศต้องนำมาพิจารณาความถึงความถูกต้องเที่ยงตรง ความสำคัญและน้ำหนักของข้อมูลรวมทั้งความสอดคล้องและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในการวิเคราะห์อย่างมีคุณภาพจะพิจารณาว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้ได้หรือไม่นั้นมีมาตรฐานสากลกำหนดคุณภาพของงานวิจัยที่จะนำมาใช้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในระดับสากล อย่างไรก็ตามงานวิจัยแต่ละระดับที่จะนำมาใช้ต้องสอดคล้องกับคำถามของปัญหาในแต่ละขอบเขต (Domain) ด้วย เช่นผลงานวิจัยของ Eldredge (2002) ระบุว่านักสารสนเทศทางการแพทย์ที่ใช้การปฏิบัติงานทาง ห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ ควรใช้งานวิจัยที่เป็นการศึกษาวิจัยแบบไปข้างหน้า (Cohort studies) เพื่อตอบคำถามที่ต้องการ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวแบ่งคุณภาพของงานวิจัยเป็นระดับสูงสุดจนถึงต่ำสุดดังนี้

ระดับ 1 งานวิจัยที่ดีที่สุด มีการทบทวนงานวิจัยที่ดีที่สุดด้วยวิธีการที่น่าเชื่อถือ ด้วยการรวบรวมและสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดจำนวนมากอย่างเป็นระบบในเนื้อหาเดียวกันจนได้องค์ความรู้ใหม่ (Systematic Review)

ระดับ 2 งานวิจัยเชิงทดลองที่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างไม่มีอคติและมีการแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง (Randomized controlled trial หรือ RCT)

ระดับ 3 งานวิจัยเชิงทดลองที่มีกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง (Controlled comparison studies)

ระดับ 4 งานวิจัยที่เป็นการศึกษาวิจัยแบบไปข้างหน้า (Cohort studies)

ระดับ 5 งานวิจัยที่เป็นการนำงานวิจัยเชิงบรรยายหรืองานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการนำวรรณกรรมมาทบทวนอย่างเป็นระบบ (Descriptive surveys)

ระดับ 6 งานวิจัยที่เป็นการศึกษาเฉพาะรายโดยศึกษารายละเอียดของข้อมูลทั้งอดีตและปัจจุบัน (Case studies)

ระดับ 7 งานวิจัยที่เป็นการตัดสินใจ (Decision analysis)

ระดับ 8 งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

4. ประยุกต์ใช้ (Apply the findings)

ขั้นตอนนี้ต้องรวบรวมงานวิจัยที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับปัญหามาผสมผสานกับประสบการณ์ของนักสารสนเทศ รวมทั้งควรคำนึงถึงตัวแปรจากการค้นคว้าผลงานวิจัย คือ ปัจจัยปัญหา ประชากร รวมถึงข้อโต้แย้ง การเปรียบเทียบ และสภาพสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและผลลัพธ์ รวมทั้งสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือการเตรียมพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การประสานความร่วมมือในองค์กร เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติ สร้างความตระหนักให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในองค์กรเห็นความสำคัญและความร่วมมือ เป็นต้น

5. ประเมินผลตามที่ได้ปฏิบัติ (Assess the performance)

นำผลที่หามาได้จากการปฏิบัติตามประเมินผลลัพธ์ ตามที่ได้ปฏิบัติตามทั้ง 4 ขั้นตอนหรือไม่ ถ้าไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ให้ทบทวนกระบวนการใหม่ อาจต้องมีการปรับปรุงและดำเนินการใหม่โดยพิจารณาประสิทธิภาพ การทำเกณฑ์มาตรฐาน อาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบและมีการประเมินควบคู่ไปกับนวัตกรรมที่เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่ากระบวนการทัศน์ใหม่ของวิชาชีพนักสารสนเทศดังกล่าวข้างต้นนั้น นักสารสนเทศต้องมีความสามารถที่แตกต่างจากที่เคยปฏิบัติตาม เช่น การตั้งคำถามที่ตรงปัญหาและหาคำตอบได้ การวิเคราะห์งานวิจัยโดยมีความรู้ทางการวิจัยประเภทต่าง ๆ มาเกี่ยวข้องและเป็นการปฏิบัติงานที่ต้องศึกษาหาข้อมูลตลอดเวลาเพื่อให้ได้งานวิจัยใหม่ ๆ จึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยปริยาย ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของวิชาชีพนักสารสนเทศที่ทำนายต่อการนำมาใช้มาก

ประโยชน์ของการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์

วรรณกรรมหรืองานวิจัยจำนวนมากที่ระบุถึงการนำการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานมากมายในประเทศต่าง ๆ (Bexon, Brice, & Booth, 2003 ; Booth, 2006 ; Booth, 2008 ; Pan & Howard, 2009 ; Stoffel, 2009) ในกรณีของสาขาวิชาชีพนักสารสนเทศพบว่า นักสารสนเทศควรนำแนวคิดของการในการปฏิบัติงานของนักสารสนเทศที่ว่า การปฏิบัติงานของนักสารสนเทศทำเพื่อพัฒนาให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด ดังนั้นนักสารสนเทศต้องใช้งานวิจัยที่ดีที่สุดและทันสมัยที่สุดเท่าที่จะหาได้มาประกอบการพิจารณาร่วมกับประสบการณ์อันชำนาญของนักสารสนเทศรวมทั้งความพึงพอใจของผู้ใช้และสภาพทั่วไปของห้องสมุดเช่นกัน Eldredge (2000) ได้ทำวิจัยและพบว่านักสารสนเทศทางการแพทย์ควรนำการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้เพราะมีโมเดลที่ช่วยในการตัดสินใจใช้งานวิจัยได้ดีมากแต่ควรมีความร่วมมือกันและพยายามที่จะเข้าใจเนื้อหาทางการแพทย์ให้มากขึ้น ดังนั้นจึงมีการเริ่มยอมรับและนำกระบวนการทัศน์ใหม่ในการปฏิบัติงานนี้มาใช้ในการปฏิบัติงานของนักสารสนเทศที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาให้ผู้รับบริการได้รับสิ่งที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด และจะเป็นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดที่ผู้บริการจะได้รับและเกิดประโยชน์สูงสุดรวมถึงการคุ้มทุนที่ได้ใช้ไป

นับได้ว่าเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ทางวิชาชีพนักสารสนเทศที่น่าสนใจ โดยผู้ปฏิบัติจะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติดังนี้

1. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์แก้ไขที่ปัญหาที่พบในงานที่ปฏิบัติประจำได้อย่างมีระบบ
2. มีหลักฐานรองรับการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้การตัดสินใจของตนเองเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงานโต้แย้งได้อย่างมีเหตุผล มีการคำนึงถึงการคุ้มครองที่ใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน
3. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) มีความรู้กว้างไกลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตลอดเวลา รวมทั้งมีความคิดที่ไม่ถูกกำหนดอยู่ในกฎเกณฑ์ที่ปลูกฝังมานาน
4. การนำการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้ต้องทำงานเป็นทีม เกิดการร่วมมือกันและทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน (Booth, 2009)
5. การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ง่าย เพราะได้เห็นตัวอย่างและการปฏิบัติที่เป็นต้นแบบที่ดี Eldredge (2003) กล่าวว่างานวิจัยประเภท Randomized Controlled Trial หรือ RCT ในสาขาของห้องสมุดและสารสนเทศมีน้อยและหายาก อย่างไรก็ตามนักสารสนเทศต้องช่วยกันสร้างองค์ความรู้ที่ใช้วิธีวิจัยแบบ RCT ด้วยเช่นกัน

ปัญหา/อุปสรรคและแนวโน้มในการใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์

การใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์อาจมีผลต่อการปฏิบัติงานของนักสารสนเทศ กล่าวคือ นักสารสนเทศต้องมีทักษะที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน คือ การสร้างคำถาม การคัดกรองวรรณกรรม การวิเคราะห์งานวิจัยอย่างมีคุณภาพเพื่อประเมินในด้านความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ (Booth, 2002) และการนำไปใช้ นอกจากนั้นยังรวมถึง ความสามารถในการย่อตีความ การเผยแพร่ เพื่อให้มีการนำงานวิจัยไปใช้ได้ และต้องพยายามหากกลยุทธ์ที่ดีที่สุดที่จะหางานวิจัยที่มีคุณภาพจากแหล่งสารสนเทศที่เหมาะสม (Booth & Brice, 2004)

สรุปว่านักสารสนเทศส่วนใหญ่อาจพบปัญหาและอุปสรรคในการนำการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้ โดยมีปัจจัยดังนี้

1. นักสารสนเทศส่วนใหญ่ไม่ชอบ ไม่รู้จักวิธีวิจัยไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการวิจัย
2. แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องมีน้อยหรือหาได้ยาก
3. จำนวนและคุณภาพของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางวิชาชีพนักสารสนเทศยังมีน้อย
4. นักสารสนเทศส่วนใหญ่ไม่มีเวลา และภาระงานมาก
5. นักสารสนเทศส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในการวิเคราะห์งานวิจัยอย่างมีคุณภาพ

แม้ปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีผลต่อการนำการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้ก็ตามนักสารสนเทศต้องฝึกปฏิบัติหรือเข้ารับการอบรมและเอาชนะปัญหาและอุปสรรคให้ได้ อย่างไรก็ตามมีการตื่นตัวที่จะนำการปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นในระดับนานาชาติโดย

จัดเป็นการประชุมนานาชาติประจำปี 2 ปี ต่อ 1 ครั้ง โดยในปี ค.ศ. 2011 จะมีการจัดประชุมครั้งที่ 6 ที่เมือง Salford ประเทศสหราชอาณาจักร นอกจากนั้นมีการเผยแพร่ความรู้พื้นฐานและองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ไปทั่วโลกทั้งในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์และรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นในรูปแบบให้เข้าถึงฟรี (Open access) อีกทั้งมีการเชิญชวนให้เห็นประโยชน์ของการใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติงานใน twitter และ blog ต่างๆ มากมาย จากความนิยมดังที่กล่าวมาข้างต้น Eldredge (2002) กล่าวว่าในวงการของห้องสมุดทางการแพทย์นั้น จะมีความนิยมและใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ในห้องสมุดแพทย์มากขึ้นโดย Eldredge ได้เสนอเป็นแนวโน้มในแต่ช่วงปีไว้ดังนี้ คือ ใน ค.ศ. 2005 ค.ศ. 2010 ค.ศ. 2015 และ ค.ศ. 2020

บทส่งท้าย

จะเห็นได้ว่าแม้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์เป็นที่นิยมในต่างประเทศมากก็ตาม แต่ในประเทศไทยแล้วอาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ยังเป็นแนวคิดใหม่ และปัจจุบันไม่มีวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่ระบุถึงการนำการปฏิบัติงานห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์มาใช้ แต่ถ้าพิจารณาถึงประโยชน์ตามที่กล่าวมาแล้ว นับได้ว่านักสารสนเทศจะมีแนวทางการปฏิบัติงานที่มีหลักการเป็นเหตุเป็นผลและเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการและมีความเป็นสากลเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติมากขึ้นและสามารถเข้าร่วมอภิปรายทางวิชาชีพนักสารสนเทศบนเวทีในระดับโลกได้ ถึงแม้ว่ามีอุปสรรคและปัญหาบ้างก็ตามซึ่งอุปสรรคและปัญหาส่วนใหญ่แก้ไขได้ด้วยตัวของนักสารสนเทศเอง สมควรแล้วหรือยังที่นักสารสนเทศไทยจะได้ทดลองใช้การปฏิบัติงานทางห้องสมุดและสารสนเทศเชิงประจักษ์ในเร็ว ๆ นี้

เอกสารอ้างอิง

- Bexon, N., Brice, A., & Booth, A. (2003). Using research in practice. *Health Info Libr J*, 20(4), 240-243.
- Booth, A. (2002). From EBM to EBL: two steps forward or one step back? *Med Ref Serv Q*, 21(3), 51-64.
- Booth, A., ed., & Brice, A., ed. (2004). *Evidence-based practice for information professionals: a handbook*. London: Facet Publishing.
- Booth, A. (2006). Australian supermodel?—A practical example of evidence-based library and information practice (EBLIP). *Health Info Libr J*, 23(1), 69-72.
- Booth, A. (2008). Implementing EBLIP: if it works in Edmonton will it work in Newcastle? *Health Info Libr J*, 25(2), 154-157.
- Booth, A. (2009). EBLIP five-point-zero: towards a collaborative model of evidence-based practice. *Health Info Libr J*, 26(4), 341-344.
- Closs, S. J., & Cheater, F. M. (1999). Evidence for nursing practice: a clarification of the issues *J Adv Nur*, 30(1), 10-17.

- Crumley, E., & Koufogiannis, D. (2002). Developing evidence-based libraryship: practical steps for implementation. *Health Info Libr J*, 19(4), 61-70.
- Davies, P. (1999). What is evidence-based education? *Br J of Edu*, 47(2), 108-121.
- Eldredge, J. D. (2000). Evidence-based libraryship: an overview. *Bull Med Libr Assoc*, 88(4), 289-302.
- Eldredge, J. D. (2000). Evidence-based libraryship: searching for the needed EBL evidence. *Med Ref Serv Q*, 19(3), 1-18.
- Eldredge, J. D. (2002). Evidence-based libraryship: what might we expect in the years ahead? *Health Info Libr J*, 19(2), 71-77.
- Eldredge, J. (2002). Cohort studies in health sciences libraryship. *J Med Libr Assoc*, 90(4), 380-392.
- Eldredge, J. D. (2003). The randomised controlled trial design: unrecognized opportunities for health sciences libraryship. *Health Info Libr J*, 20 Suppl 1, 34-44.
- Pan, D. & Howard, Z. (2009). Reorganizing a technical services division using collaborative evidence based information practice at Auraria library, *Evi Based Lib and Inf Prac*, 4(4), 88-94.
- Sackett, D. L., Rosenberg, W. M., Gray, J. A., Haynes, R. B., & Richardson, W. S. (1996). Evidence based medicine: what it is and what it isn't. *Bmj*, 312(7023), 71-72.
- Stoffel, B. (2009). Services in a changing academic library: patron feedback and library response. *Evi Based Lib and Inf Prac*, 4(4), 84-87.